

Zas Latweeschu lauschu draugs.

1837. 11 Novbr.

45ta lappa.

Zaunas sinnas.

Is Maskawas. 25tas Oktober wakkarâ, ap pulksten' 9, augsti zeenigs Keisers, no sawas walsts deenas-widdus pusseh'm atkal dohdamees us mah-jahm, spirgts un wessels, lihds ar wezzaku dehlu, to leelwirstu Aleksander Nikolajewitsch, atnahze Maskawâ. Augsti zeeniga Keiserene ar wezzaku meitu, to leelwirsteni Maria Nikolajewna, jau 24tâ Oktober turpatt bija atnahkuse.

Is Pehterburges. Kreewu awihses ne fenn mahzija, Fâ maisi war-roht iszept tohti smeekligu un gaufigu. Zerredami, ka arri muhsu lasfitajeem warreschoht derreht to sinnabt, mehs tē to fluddinasm. Memm' rupju kliju labbu pulku un wahri winnas uhdeni leelâ katlâ zauru stundu, weenâ gabalâ tahs maisidams un labbi peeluhkodams, lai ne druszinsch ne laischahs dibbenâ, ka ne peeswilst. Iswahritas klijas eeleij' leelâ feetâ, woi zittâ tahdâ traufâ, kas derr fo kahst zaur, un kas labbi islahsts ar tihru lafkatu. Tad leez' klijahm galdinu woi wahku wirsâ, kas traufam weegli warretu lihds dibbenam ee-eet, un applohdsi to ar afmineem, tad appakschâ uhdens istezzehs balts Fâ peens, un eetezzinahts zittâ kahdâ traufâ, tew tohti derrehs, sawu maisi ar to eejaut. Schim kliju uhdenim wehl tik dauds spehka buhs, ka tawa maise no trim mahrzineem paliks weenu mahrzinu smaggaka un dauds smeekligaka pahz zittu, fo tik ar uhdeni eejahwe. — Da Kreewu semmi jau dauds semmcurri scho leetu irr isprohwejuschi un atradduschi labbu effam. G. E.

Is Rihges. Tē taggad stahsta pahz diweem maseem fungu behrneem, fo deenest-meita us brihtinu atstahdama, eeslehdsē istabâ, kur nupatt krahfns bija eekurrinahts. Masini, weens ar ohtru spehledami, krahfna wakkahm durrim tik tuwu nahze, ka leesmas, fisdamees ahvâ, weenam sakehse drehbes. Ohers ar rohkahm gribbeja isdsehst un kad nu ne isdewahs, tad abbi no leelahm sahpehm un bailehm sahze breezmigi brehkt. Landis, to dsirdebami, gan safkrehje, bet tik ahtri ne jaudaja zaur aisplehgrahm durrim kluht. Un kamehr beidsohet schahs eelausija, tamehr jau weenam behnam drihs wiffa meesa lihds pascheem fauleem bija nohst un oheram rohkas neschehligi noswillufchas. Pirmajs tik pehz pahri stundahm leelâs mohkâs garru islaide; ohers irr dsihws un laikam wehl paliks wessels. — Kaut gan wehl ne sinnam, woi stahsts effoht teefs, woi ne; tatschu buhs steigtees tahdu leetu laudim par stipru mahzibu fluddinaht.

Is Katlakalna draudses, Rihges aprinkti. Niswinnâ fwehtdeenâ pehz puffedeenas ar labbu wehju nahze leela laima, pilna ar laudim, pahr Daugawu us mahzitatea muischu. Rahnneeki wedde jaunu pahri pee laulafchanas. Weens no kahnneekem, aplam dauds tehrsejis, peesehdahs laiwas mallâ, schkeebahs, eekritte Daugawâ un noslihe; jo kamehr zitti to sehgele eewilke, laiwu apturreja un atgreese, un us to paschu weetu nahze atpakkat, kamehr winsch jau bija dibbenâ. — Lai taf no sehhs nelaimes wisseem lassitajeem atlezz tahs labbas mahzibas: Dsihwo, kur dsihwodams, woi pa semmi woi pa uhdeni, ar apdohmu, un fargees no nelaimes, un kad tu jebkad pee laulafchanu woi pats nahz' woi zittus wedd', tad jel mittees tehrseht, un apdohma, kahda fwehta ta lauliba irr.

Is Astrakanes pilssehtas. Tanni tahkâ Kreewu un Tartaru pilssehtâ pee Kaspijsches juhras, 2050 werkes no Pehterburges, jau preeksch 135 gaddeem masa Lutera-draudse salassijahs un kaut gan jau pehz 3 gaddeem, zaur dumpi, ko tur Kreewu strehsneeki zehle, pawissam paklihe, tatschu pehz ihfa laifa atkal bija kohpâ un 1713tâ gaddâ few pirmu basnizu usbuhweja. Tik kad 9 gaddi bija pagahjuschi, tad jau draudse labbi bija auguse, jo tad lihds 1000 zilweki pee tahs peederreja, un winni pehz 38 gaddeem few jaunu, leelaku basnizu warreja usbuhweht. Bet schi nu jau, wairak kâ 70 gaddus stahwejuse, neganti sadruh, un draudse tohti nabbaga palikkuse, ne sinn, kur tik dauds sadabbuht, few jaunu basnizu ustaisiht. Gan preeksch 19 gaddeem no zittahm Kreewu semmes puffedem jau isluhdse palihgu, bet no wissahm mallahm tik 1200 rubli kapp. n. fanahze, ko glabbaja; jo ar to weht ne ko ne warreja eefahkt. Pehrâ gaddâ winna no augsti zeeniga Reifera weht dabbuja to brihwibu, to jaunu basnizu gluschi pehz sawas patikchanas usbuhweht un arri schehlastibas dahwanas no zittahm Lutera draudsehm few salassiht. Bet kaut gan jau eeksch zittahm basnijahm tee schkahlî, schai draudsei par labbu, irr bijuschî islikti, tatschu tohti mas naudas eenahkuse. Tadeht schahs nabbagas draudses worsteeri taggad sawadas luhgschanas grahmatas islaiduschî, fewischki us Widsemmi un Kursemmi, kur taf pa wissu Kreewu walsti tahs leelakas Lutera draudses atrohnahs, un winni ar pasemmigeem un kristigeem wahrdeem wissus tizzibas beedrus usfauz, lai no Deewa pusses mihligi winneem palihds atkal dabbuht basnizu. — Ja no muhsu lassitajeem zitti buhtu, kam labs prahts schai draudsei no schehligas firds ko peemest, tad gan ar preeku pretti nemtum, bet arri ne aismirstum, sawâ laikâ zaur schahm lappahm to peeckahjigu sinnu pahr tahm dahwanahm Auddinahht.

Is Egipteru semmes. Ka pee tahm mohkahm, kas taggad tanni semmê nabbagu kautineem brihscham ja-zeesch, tik tee pawalstneeki irr wainigi, un ne pats Fehninsch, to nomanna no ta mihliga prahta, ar ko schis wisseem saweem appakschneekem labpraht gribb palihdseht. Ne fenn weht pa wissu semmi likke Auddinahht, ka kartram tehwan, kas sawam behnam weeglas bafkes liks eepohseht, dahlveri dahwinaschoht, un winsch arri tikpatt schehligi irr pawehsejis, lai pawalstneeki us preekschu tannis namnds, kas ihsten' tik preeksch newesse-

leem farra-wihreem ustaisiti, arri usnemmi laudis no zittahm dsihwes-fahrtahm, kad tik irr flimmi un nabbagi un lai arri wianus labbi kohpi un ahrste, un kahdam tur ruhmes truhku, lai tam taf sagahda brishwas sahles. — Bet, nihiti lassitaji, woi tizzet, ka tur laudis tahdas shehlastibas peenemm? — Ne mas ne! jo winneem naw kristiga tizziba; naw kristiga mahziba; tapeh; arri ne ko ne sinn no tahdeem gudreem wahrdeem, kas pee mums drihs katram behrunam jau sinnami un kas fakka; "Das Kungs irr tahs sahles is semmes raddijis, un faprattigs zilweks tahs ne nizzina." "Urriidjan dohd' ahrstam weetu;" "daschfahrt tas noteek, ka arri zaur wiina rohkahm labbi palihdsehts tohp." — Egiptereem turpretti tapatt, ka wisseem nemahziteem un negudreem laudim, tik ween tahdas dohmas: kas wessels, tas wessels; kas mirst, tas mirst.

• Tahs ihfas sinnaß par muhsu pasauli jeb semmi 18tais gabbals.

• Sweedru walste. Schai walstei diwi leelas dalkas, Sweedru un Norwegeru semme. Sweedru walste irr Kreewu-walstes eedshwotajeem ta pirmanahburga semme, kad no seemeta galla eesahk. Paschâ seemelt wiina peekerahs pee Kreewu-Lappu un Pinnu semmes, un Norwegeru semme steepjahs Sweedru semmes wakkara pussé gan drihs no pussdeenas dalkas eesahkuma pahreemeta gallu pahri un beidsahs wirspuff Kreewu-Lappu semmes. Wissur zittur ap schahm abbahm semnehm irr juhra, un tapeh; schahs abbas semmes kohpâ par puss-fallu nofauz; jo kad ap kahdu semmi wissapfahrt uhdens, tad fakka, ka ta semme irr falla, bet kad tai gan uhdens apfahrt, bet tomehr ta pee kahdas zittas semmes fur peekerahs, tad fakka, ka puss-falla. No turrenes, fur Sweedru un Pinnu semmes rohbeschî pussdeenas pussé beidsahs, eesahkabs Botnias juhra. Schi schliere Sweedru un Pinnu semmi weenu no ohras lihds Pinnu semmes pussdeenas gallam. Tad steepjahs no turrenes Austruma jeb Rihra juhra us muhsu pussi, un tâ, ka tai wakkara pussé Sweedru, un rihra pussé Jggauwu semme un Widsemme un Kursemme un Leischu semme paleek, un apkampj tad, starp Pruhfchu un Sweedru semmi eedama, un starp weenu Dahnu-semmes fallu un Sweedru semmi zauri speesdamees, Sweedru semmes deenaswiddus dalku. Tur, fur muhsu Rihra juhra starp to Dahnu-semmes fallu un Sweedru semmi zauri speeschahs, tur ta weenu johmu jeb juhras gatwu pataisa, furrat wahrds: Sunda. Kur ta beidsahs, tur weena Seemeta-juhras attékâ, ko Kattegat fauz. Tad nahk ta Seemeta-juhra, kas Norwegeru-semmes wakkara pussé irr. Paschâ seemelt irr Leddus juhra. Tapeh; tad, kad tu no Widsemmes us Sweedru semmi grippi tik un ar fuggi aisbraukt, tad brauz' tik taifni us wakkara pussi. Leels brauzeens tew arri ne buhs. Kad labs wehjsch, tad kas sinn peh; diwi deenahm tur jau buhsi. Ja tu kahjahm grippi eet, woi ar sirgu braukt, tad tew lohiti tahlu lihds turren, jo tew tad leels rinkis. Tew tad ja eet papreeksch us Pehterburgu un tad zaur wissu Pinnu semmi lihds Lappu semmei. — Sweedru walste gan irr plafcha, kaut gan ne tâ, ka Kreewu walste. Sweedru semmei paschâi 8000, un Norwegeru semmei 6000 lauka

juhdsu. Eedfihwotaju tur lohti mas, ne pilni 3 millioni Sweedru semmè; un druffku wairak, ne fà 1 millions Norwegeru semmè. Deenas-widdus dallà gan wehl wehrtigà beesumà dshwo, bet jo wairak us seemeli, jo plahnaki, un paschà seemeli pawiffam plahni. — Abbas schahs semmes irr gan drihs wiffzauri lohti kalnainas. Kalna starpòs tur leeli purri un eseri, un leeli un beesi meschi irr starp kalneem un us kalneem. Deenas-widdus pussè comehr kahdi leeli klajumi. — Schinnì mallà, prohti deenas-widdus pussè gan labba semmes kohp-schana, un maifite zil waijag' aug; bet jo wairak seemeli irr, jo wairak ta semme nabbaga. Paschà seemeli ne kahda maife wairs usaug, arri ne kreetni kohki tur wairs atrohdamì, tif masus krummus ween tur reds, un arri schee jo tuwaki pee seemeta galla, jo rettaki paleef, un pehdigi zittu ne fo ne reds, fà tif fueega un leddus tufneffi. Bet kad tif deenas-widdus pussè ween labbi maife aug, tad taf wiffur, juhà un eseròs un zittòs uhdenòs, deewsgan labba sweija, un meschòs labba meddischana. Siwis un wiffadi putni winneem ne truhfst. Kalnòs winni atrohd baggati kapparu un dselst, un tas kappars, kas tur, tàpat fà arri ta dselse, irr lohti teizams. Ko no schejenes us zittahm semmehm wedd un pahrdohd, tas nu naw labbiba, jo ta Sweedreem uu Norwegereem pascheem deewsgan naw, bet tas irr kappars, dselse, un wiffadas kappara, dselses, un tehrauda leetas, fo winni sawòs pabrifòs taifa, un Sweedri labbi meifteri, kas tahdas leetas ar gudru padohmu un ustizzami strahda. Arri siwis winni us pahrdohschanu ar fugeem aiswedd. Kurfch naw Sweedru filkes redsejis un ehdis? Dauds tuhfstofch muzzu winni ifgadda fweschàs semmès pahrdohd. Fà tas mihtkais Deems gahda. Kur mas labbiba aug, tur winsch atkal zittu fo dohd, fa zilwefi warretu dshwoht. Winsch atdarra sawas tehwa-rohkas un pahdina wiffus, kas dshwo wirs semmes.

....g.

Gudribas mahzibas.

33.
Ne fweschàs leetàs eebahsees,
Reds, fo ne prohti, usnemmees.
Pahrgudrs, kas wiffur uswirfahs,
Ar fshadi mahzahs gudribas.

34.
Par wiltibas ne leelisees,
Jo wiltus laudis ne miht Deems;
Das wiltneeks ahtri bohjà ees,
Taisns wihrs ween behdàs pestifees.

35.
Kad draugu redsi breefmibà,
Ne kawesees fstreet palihgà.
Kas draugu pestiht wilzina,
Jo leelu kaiti padarra.

36.
Ja tewim kahda mantina,
Kas pascham newaid derriga,
Un zitteem tu to arr' ne dohd,
Tad niknaks tu, fà wels. Woi proht?

H.

Rihd 9. November pee Rihges irr atnahkufchi 1226 fuggi un aisbraufufchi 1223.

Drihw driifekt. No juhmallas-gubernementu augstas waldischanas pussè:

Dr. C. E. Napierfky.